

Важливо, щоб методи, які використовує соціальний педагог для психологічної та соціально-педагогічної підтримки, відповідали пріоритетним напрямам роботи, актуальним потребам та новим викликам сучасності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів : навч.-метод. посіб. / С. О. Богданов та ін. 3-тє вид., доп., виправ. Київ : Унів., ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с.
2. Плетка О. Психосоціальна підтримка підлітків, що пережили страхіття війни : методичний посібник. К.: Центр реадптації та реабілітації «ЯРМІЗ», 2022. 54 с.
3. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу : навчально-методичний посібник. / упоряд. Андрєєнкова В. Л. та ін. Київ, 2023. 149 с.
4. Сміливі навчати: практичний poradник для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти / уклад. А. В. Аносова, Л. А. Петушкова. Київ: Навчай для України, 2023. 56 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МИСТЕЦТВА НА НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТТЯХ З МАЙБУТНІМИ СОЦІАЛЬНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ

Сабат Н. І., Сабат Н. В.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

(м. Івано-Франківськ)

nataliia.sabat@pnu.edu.ua, nadiya.sabat@pnu.edu.ua

Кардинальні перетворення в освітній галузі, пов'язані з інтеграцією України в європейський освітній простір, значно впливають на стратегію організації навчального процесу у закладах вищої освіти: він орієнтується не лише на отримання студентами знань та умінь, а й на самоствердження, саморозвиток студентської молоді. Все більше науковців сходяться на твердженні, що для успішного опанування майбутньої професійної діяльності здобувачеві освіти, окрім розвитку т.зв. твердих навичок (*hard skills*), необхідно розвивати також м'які навички (*soft skills*), що дасть йому змогу стати згодом гнучким, добре соціалізованим і дипломатичним фахівцем, знаходити спільну мову з клієнтами, розробляти й успішно реалізовувати соціальні проєкти. Тому, крім традиційних методів навчання, в освітньо-виховний процес активно впроваджуються інтерактивні методи й засоби, зокрема, засоби мистецтва. Про це йдеться у низці досліджень науковців, які одностайні в тому, що включення елементів мистецтва в освітній процес сприяє

особистісному зростанню студентів, ефективнішому формуванню в них загальних та фахових компетентностей [2].

Термін «засоби мистецтва» вживається для позначення різних форм та способів творчого вираження: музика, живопис, скульптура, література та інші. Вони є інструментами, через які передається художня ідея чи емоція. Відтак важливо спонукати студентів використовувати ці інструменти на навчальних заняттях. Художні практики – малювання, написання есе, музична терапія, театр або інші форми креативного самовираження – допомагають студентам розвивати емпатію, емоційну стійкість, креативність і навички критичного мислення [1, с. 106]. Це важливі компетентності для майбутніх соціальних працівників, оскільки їхня професія часто передбачає роботу з емоційно складними ситуаціями.

Наведемо орієнтовний сценарій проведення терапії малюнком на навчальних заняттях зі здобувачами вищої освіти (проводить викладач спільно з арттерапевтом). Важливо створити для здобувачів безпечне та сприятливе середовище для їхньої творчості, де вони можуть вільно виражати свої емоції та досліджувати свої внутрішні світи.

Тривалість заняття: 60 хвилин.

Мета: сприяти самовираженню, релаксації, саморефлексії, розвитку творчості студентів через творчий процес малювання, а також підтримати їхній позитивний психоемоційний стан на навчальних заняттях.

Необхідні матеріали:

- аркуші паперу та олівці для кожного студента;
- різнокольорові фломастери або олівці;
- музичний плейлист з релаксуючою музикою;
- килимки або подушки для комфортного сидіння.

Хід заняття:

Вступ (5 хвилин):

Викладач пояснює здобувачам мету й користь терапевтичного малювання для їхнього емоційного стану, творчого потенціалу, концентрації уваги. Він пояснює, що сьогодні вони будуть проводити терапію малюнком, що допоможе їм розслабитись, висловити свої почуття та думки, зрозуміти власні емоції.

Розминка (10 хвилин):

Викладач проводить коротку розминку, включаючи повільні рухи, глибоке дихання та розслаблення м'язів, щоб підготувати здобувачів до творчих активностей.

Обговорення теми малюнка (5 хвилин):

Викладач пропонує студентам обрати тему для свого малюнка, наприклад, «Моя емоційна підтримка», «Мої цілі та мрії», і пояснює, що тема може бути будь-якою, але важливо, щоб вона відображала їхні

особисті емоції, думки або потреби. У неспокійний воєнний час студенти часто обирають теми: «Квіти для доблесних воїнів ЗСУ», «Зупиніть війну», «Ми хочемо миру» тощо.

Терапевтичне малювання (30 хвилин):

Викладач пропонує студентам зосередитись на своїх емоціях, думках або темі, яку вони вивчають, та виразити їх за допомогою малюнків. Викладач з арттерапевтом роздають аркуші паперу та олівці здобувачам і надають їм час на самостійне малювання. Під час малювання викладач вмикає релаксуючу музику, яка допомагає здобувачам зосередитись та заспокоїтись. Можна провести коротку вправу на розслаблення, яка включає глибоке дихання та розслаблення м'язів.

Викладач надає можливість студентам працювати самостійно, однак він залишається відкритим для підтримки, надаючи позитивний фідбек та відповідаючи на запитання.

Делегування та обговорення (10 хвилин):

Викладач просить кілька студентів добровільно поділитися своїми малюнками та пояснити, що вони виразили через свої творіння. Інші студенти можуть задавати запитання або поділитися враженнями щодо представлених малюнків. Викладач надає підтримку та позитивні коментарі щодо творчості здобувачів, підкреслюючи важливість самовираження та розуміння власних емоцій.

Підсумок (5 хвилин):

Після закінчення малюнків викладач запрошує студентів поділитися своїми творчими роботами. Кожен здобувач по черзі представляє свій малюнок та розповідає про емоції, думки та асоціації, які виникли під час його створення. Викладач надає підтримку, підкреслюючи цінність індивідуального самовираження та унікальності кожного малюнка.

Висновок (5 хвилин):

Викладач закриває сеанс терапії малюнком, підкреслюючи важливість самопізнання та самовираження в навчальному процесі. Він підбиває підсумки заняття, наголошуючи на значущості терапевтичного малювання для саморозвитку та самопізнання. Викладач нагадує здобувачам про користь мистецтва та заохочує їх використовувати його форми в особистому житті й навчанні. Він завершує заняття словами підтримки та поширення позитивної енергії серед здобувачів.

Цей сценарій дає змогу студентам виразити свої емоції та думки через малюнок, що сприяє їхньому психологічному благополуччю та емоційній стабільності на навчальних заняттях. Така терапія малюнком дозволяє здобувачам відпочити, розслабитися й зосередитися на своїх внутрішніх процесах, що може позитивно позначитись на їхній навчальній продуктивності та емоційному стані.

Застосування вибраних засобів мистецтва у процесі фахової підготовки майбутніх соціальних працівників дає змогу отримати наступні позитивні результати:

- забезпечує ефективне емоційне реагування майбутніх фахівців, надає йому соціально бажані, припустимі форми;
- полегшує процес комунікації для замкнених, сором'язливих або погано орієнтованих на спілкування здобувачів;
- надає можливість невербального контакту (опосередкованого продукту творчого процесу);
- сприяє подоланню комунікативних бар'єрів і психологічних захистів, створює сприятливіші умови для розвитку довільності й здатності до саморегуляції;
- додатково впливає на усвідомленість здобувачами своїх почуттів, переживань і емоційних станів;
- створює передумови для регуляції емоційних станів і реакцій та перенесенню сформованих умінь на роботу з клієнтами;
- суттєво підвищує особистісну цінність, сприяє формуванню впевненості в собі за рахунок соціального визнання цінності створюваного творчого продукту.

Таким чином, застосування засобів мистецтва у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників сприяє розвитку низки їхніх професійно значущих якостей, зокрема, комунікабельності, самоусвідомленості, креативності, здатності до саморегуляції та ін.

Застосування вибраних засобів мистецтва у ході професійної підготовки та супроводу професійного становлення майбутніх соціальних працівників дає змогу здобувачам здійснювати рефлексію свого руху в освоєнні професії, аналізувати свої особистісні особливості, діагностувати рівень розвитку професійної самосвідомості і її компонентів. У творчій атмосфері індивідуальність кожного студента виражається відкрито, спонтанно, природно, об'єктивуються професійно значимі якості і особливості майбутнього соціального працівника.

Загалом, використання в освітньо-виховному процесі вибраних засобів мистецтва допомагає майбутньому соціальному працівникові зрозуміти самого себе, свій внутрішній світ, власні мотиви, потреби, протиріччя; усвідомити зони емоційних проблем і позитивні сторони своєї особистості; навчитися розуміти та приймати і себе, й інших; розкрити та розвинути свій творчий потенціал, креативність, комунікабельність, рефлексивність, емпатійність та інші професійно важливі якості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цимбала О. Застосування арт-терапевтичних технік в сучасних умовах навчального процесу у вищому навчальному закладі. *Простір арт-терапії : [зб. наук. праць]* / УМО, 2016, ВГО «Арт-терапевтична асоціація», 2016; [редкол. : Лушин П. В., Чуприков А. П. та ін.]. Київ : Золоті ворота, 2016. Вип. 2 (20). С. 100–107.
2. Шульженко О. Ефективність використання засобу арт-педагогіки в закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 8 (72). С. 260–263. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-8-72-55>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ САМОЕФЕКТИВНОСТІ ФАХІВЦІВ ДЕРЖАВНИХ І ПРИВАТНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОДІ

Савельчук І. Б., Мельник А. Є.

*Національний авіаційний університет (м. Київ)
iraut@ukr.net, mur.kisik14@gmail.com*

В умовах надзвичайних ситуацій, під час кризових подій, таких як війна, природні катастрофи або пандемії, від професіоналізму фахівців з соціальної роботи залежить якість надання соціальних послуг та оперативність й ефективність реагування на потреби постраждалого населення України. Зрозуміло, що саме висока самоефективність надає можливість соціальним працівникам діяти впевнено й злагоджено у складних умовах надзвичайних ситуацій, оскільки забезпечує швидку адаптацію до непередбачуваних характеристик складних життєвих обставин та прийняття обґрунтованих рішень, які відповідають нагальним потребам постраждалих. Для збереження продуктивності професійної діяльності та надання ефективно соціальної допомоги фахівці як держаних соціальних служб (установ), так і громадських організацій мають розвивати та підвищувати власну самоефективність. Самоефективність дозволяє виконувати завдання самостійно і результативно, досягати важливих професійних цілей задля стабільності й якості соціальних послуг, зокрема в кризових умовах війни.

Мета статті – окреслити основні можливості підвищення самоефективності фахівців державних і приватних громадських організацій у сфері соціальної підтримки молоді.

У часи війни забезпечення самоефективності фахівців соціальних закладів (установ) державного та недержавного підпорядкування стає критичним завданням надання якісного соціальної підтримки молоді. Якщо постраждалі молоді люди відчувають стрес, травми або посттравматичний синдром, то це